

I den hebreiska bibeln syns våra 'poetiska' bibelböcker bland "Skrifterna". Skrifterna utgör dess tredje del, vid sidan om Lagen (Moseböckerna) och Profeterna (jämför Luk 24:27). Psaltaren, Ordspråksboken och Job hör till "Skrifternas" första avdelning, medan Rut, Höga Visan, Klagovisorna och Predikaren tillsammans med Ester räknas till festrullarna. Till "Skrifterna" hör även Daniel, Esra Nehemja och Krönikeböckerna. I våra svenska Biblar placeras de senare snarare som historiska böcker. Men innehållet stämmer med Psaltaren – huvudfrågan handlar om gudstjänsten. Krönikeböckerna inleder denna tredje del i dagens hebreiska manuskript. I dagens tryckta textkritiska hebreiska biblar avslutar de däremot (också vårt) GT. Avslutningsvis listas de apokryfer som tagits med i Bibel2000.

Översikt:

Psaltaren,	1
Ordspråksboken	3
och Job	4
Festrullarna: Höga Visan, Klagovisorna, Ester,	
Predikaren, Rut	4
Daniel	
	8
Esra Nehemja	9
Krönikeböckerna	11

De apokryfiska böckerna 11

Psaltaren – den nya sången

Ordet "psaltare" kommer av det grekiska "Psalterion" som var ett stränginstrument – troligen någon sorts harpa. Septuaginta – den grekiska versionen – har beteckningen "Psalterion" i vissa handskrifter, men vanligare är *Psalmoi* = Psalmerna. I den hebreiska bibeln kallas den *Tehillim* som betyder "Lovsånger" men också *Tepillot* som betyder "Böner".

Funktionen i gudstjänsten

I våra biblar är Psaltaren indelad i fem böcker:

Första boken (Ps 1–41), Davids psalmer, utom Ps 1

Andra boken (Ps 42–72), Huvudsakligen Davids psalmer

Tredje boken (Ps 73–89), Huvudsakligen Asafs psalmer

Fjärde boken (Ps 90–106), Huvudsakligen anonyma psalmer

Femte boken (Ps 107–150), Dels Davidspsalmer, dels anonyma psalmer.

Denna indelning har vi – liksom namnet Psaltaren – fått från Septuaginta. De fem böckerna i Psaltaren ska sannolikt motsvara de fem Moseböckerna. När man i synagogan läste ett

stycke ur Moseböckerna, läste eller sjöng man också ur en motsvarande avdelning i Psaltaren som förklarar och avslutar med en doxologi, en lovprisning. Indelningen i fem böcker har alltså företagits av praktiska skäl med hänsyn till Psaltarens funktion i gudstjänsten.

[Forskningen omkring bruket av Psaltaren är komplex. David Willgren har nyligen publicerat en avhandling som tar hjälp av herdepojkens fynd 1947 av texter i Qumran nära Döda havet.]

Tillkomsten av sångsamlingen

Många av psalmerna – närmare bestämt 73 stycken – sägs vara författade av David. Detta innebär dock inte att Psaltaren som helhet ställdes samman på Davids tid. Den har sannolikt kommit till under en ganska lång tidsrymd. Enligt judisk tradition är den i sitt nuvarande skick ett verk av Esra (ca 450 f Kr). Men man menar sig kunna spåra åtminstone tre sammanhang som återspeglar hur Psaltaren tagit form:

Del 1. Ps 1–72 innehåller huvudsakligen Davidspsalmer och avslutas med 72:20: ”Slut på Davids, Isais sons, böner”. Denna första del har troligen ställts samman under kungatiden.

Del 2. Ps 73–89 innehåller huvudsakligen sånger tillskrivna Asaf och Koras söner och har möjligen samlats någon tid före fångenskapen – troligtvis under någon ”reformationstid”, så som det t.ex. berättas om kung Hiskias tid.

Del 3. Ps 90–150 innehåller många anonyma psalmer – eller ”faderlösa” som judarna kallar dem – men också psalmer av framför allt David. Denna sista del har troligen ställts samman under och efter den babyloniska fångenskapen under 500-talets första del f.Kr. Men många av psalmerna är sannolikt mycket äldre.

Löften och förebilder till Kristus

Den kristna kyrkan vill läsa psaltaren som Jesus gjorde, och förstå den utifrån hans liv. Av de över 70 NT citaten ur 40 olika psalmer handlar omkring 50 om Kristi lidande, död och uppståndelse. Peter Fjellstedts (1802-1881) kommentar (1856-61) vittnar om

Ps 8	en profetia om Kristi förnedring, rike och herradöme över alla ting i himmelen och på jorden.
Ps 22	en ganska härlig profetia om Kristi pina, död och uppståndelse, där David inför Kristus med de samma ord som han många hundra år därefter talade på korset.
Ps 24	en profetia om Kristi rike som skall upprättas över hela jordens krets.
Ps 40	en märklig profetia om Kristus och hans oskyldiga lidande och död, där han förmäler hur Gud har hjälpt honom ut ur sin stora ångest och bedrövelse.

Ps 47	en profetia om Kristus och en segersång om Kristi glädjefulla himmelsfärd.
Ps 69	en evangelisk psalm i vilken Kristus själv beskriver sin pina och död som han lidit för våra synder.
Ps 72	en märklig profetia om Kristus och hans rike där idel rättfärdighet, frid, fröjd och glädje i alla bedrövades samveten ska tillväxa och få överhanden.
Ps 89	en ganska härlig profetia om Kristus och hans eviga rike, härlighet, majestät, allsmäktighet och sanning.
Ps 96	en profetia om Kristi rike att det må bli prisat och berömt av allehanda folk över hela världen.
Ps 110	en härlig profetia om Kristus och hans rike, vilket ska utgå av Sion och sträcka sig intill världens ända.
Ps 145	en härlig tacksägelse, där David så högt prisar Gud och Kristus, den Smorde, sin konung.

Betydelse

Psaltaren betydde mycket för det gamla Israel. Den fungerade som sångbok vid gudstjänsterna i templet och i synagogan. Men den fungerade också som bönbok för var och en som utgöt sin själ inför Gud.

Även i NT:lig tid användes Psaltaren flitigt. Jesus sjöng t.ex. ”lovsången” (Ps 115–118) tillsammans med lärjungarna i nattvardssalen och åtminstone tre av Jesu sju ord på korset var hämtade ur Psaltaren. Även Paulus citerar fler apsalmer.

Och Psaltaren har genom tiderna varit kär läsning för den kristna församlingen. ”Martyrkyrkans blodsvittnen har sökt tröst och styrka i psalmerna. Kyrkofäderna tröttnade aldrig att prisa dem. Klosters invånare levde och andades i dem. Pilgrimer och korsfarare samlades kring ord ur Psaltaren. Reformatorerna kämpade, levde och dog med psalmord i sinnet (Wirén). Ända till våra dagar (1977) har Psaltaren betytt mycket i den kristna församlingen. Också i en tid när GT i övrigt trängts undan i förkunnelse och undervisning har Psaltaren funnits med och gett tröst och kraft och mod.

Ordspråksboken – den praktiska visdomen

Den heter på hebreiska *Misle* som är en förkortning av inledningsorden ”misle salomo” = Salomos ordspråk. I Septuaginta kallas den helt enkelt *Paroimiai* som betyder ”Ordspråksboken”.

Indelning

1. *Inledning om vishetens välsignelse* kap 1–9
2. *Den första samlings ordspråk* kap 10–24
 - a) Salomos ordspråk (10:1–22:16)

- b) De vises ord (22:17–24:34)
- 3. *Den andra samlingen ordspråk* kap 25–29
= Salomos ordspråk samlade av Hiskias män.
- 4. *Tillägg* kap 30–31
 - a) Agurs ord (30)
 - b) Lemuels ord (31:1–9)
 - c) Den duktiga hustrun (31:10–31)

Löften och förebilder

Man väntar sig väl inte att finna löften om Kristus eller förebilder till honom i Ordspråksboken. Men i ett avsnitt tycker man sig finna honom själv. Det är i Ordspr 8:14–36, där Visheten framställs på ett sådant sätt att tankarna går till Kristus – och särskilt till Johannesevangeliets framställning om Ordet, som var i begynnelsen och genom vilket allt blivit till.

Job – den tunga anfäktelsen

Jobs bok har – i likhet med många andra bibliska böcker – sitt namn efter huvudpersonen i det väldiga drama som boken skildrar.

Indelning

- Prolog: Job, Herren och Åklagaren kap 1–2
- Dialog:
 - a) Job och hans vänner kap 3–37
 - b) Job och Herren kap 38–42:6
- Epilog: Jobs upprättelse kap 42:7–17

Förebilder till Kristus

Job – är en förebild till Kristus bl a i tre hänseenden

- a) hans lidande, som påminner om Kristi lidande, smålek och förnedring. I fornkyrkan lästes stycken ur Jobs bok under Stilla veckan.
- b) hans förbön, som återspeglar Jesu förbön för sina lärjungar och vänner och för alla syndare.
- c) hans upphöjelse, som är en svag återglans av Kristi upphöjelse, sedan han utstått sitt lidande.

Festrullarna

1. Höga visan – den obetvingliga kärleken

Namn

Höga Visan har fått sitt namn av Luther som kallade den ”Das Hohelied”. Dess hebreiska namn betyder Sångernas sång. Det kan betyda a) en sång som består av flera sånger eller b) sången framför alla andra (jfr ”böckernas bok”).

Höga Visan hör till ”festrullarna” och föreläses vid påsken.

Indelning

- Brudens längtan och hur den stillas 1:1–2:7
- Avbruten och återupprättad gemenskap 2:8–5:1
- Ny skilsmässa och ny återföring 5:2–8:15

Förebilder till Kristus

Genom en typologisk läsning av Höga Visan öppnar sig dess innehåll. Den tolkningen präglade Karl XII:s bibel. Efter titeln ”Salomos höga visa” förklaras: ”Denna boken innehåller ett samtal mellan Kristus och bruden.” Se följande rubriker:

Kap 1 Kristi samtal med sin kära brud, det är hans heliga församling. Kap 2 Församlingen gläder sig över Kristi närvaro, beskydd och tröst. Kap 3 När Kristus fördöljer sig varder hans församling bedrövad. Kap 4 Kristi brud är dägelig och utan fläck. Kap 5 Församlingen bliver käriligen tilltalade av Kristus. Kap 6 Församlingen prisar Kristi välgärningar. Kap 7 Kristus beprisar ytterligare sin församlings dägelighet. Kap 8 Församlingens trängtan efter Kristus.

Tidigare användes Höga Visan flitigt. Man ser spår av detta i vår psalm- och sångskatt. När t.ex. J O Wallin sjunger ”O Sulamit, du Kristi brud” eller frågar ”Var är den Vän som jag överallt söker” – då är motivet hämtat ur Höga Visan. På C O Rosenius gravsten står inte bara 2 Cor 5 utan också HV 1:5, där det heter: ”Svart är jag, dock är jag täck.”

2. Rut – den belönade troheten

Namn

Ruts bok har sitt namn av huvudpersonen – moabitiskan Rut. I den hebr bibeln är boken placerad bland de sk ”festrullarna”. Den brukar föreläsas vid pingsten. I Septuaginta placerades den efter Domarboken och före Samuelsböckerna eftersom den binder samman dessa två (jfr första och sista versen i Ruts bok, 1:1 och 4:22). Den är skriven någon gång efter Domartiden (jfr 4:7–12).

Indelning	Trons val	kap 1–2
	Trons djärvhet	kap 3
	Trons belöning	kap 4

Förebild till Kristus

Boas – kallas här ”bördeman”, på hebreiska ”goel” och är därmed en som har rätt och plikt att återlösa, återköpa, inköpa. När någon tvingats avhända sig sin egendom skulle bördemannen köpa den tillbaka, när någon hamnat i slaveri skulle bördemannen köpa honom fri och när någon dött skulle bördemannen äkta hans hustru och därmed rädda den avlidnes namn från att dö ut. När Boas här uppträder som ”återlösare” och tar Rut till hustru, då är han en förebild till Kristus som låtit sin kärlek komma också hedningarna till del och låtit dem få tillträde till hans församling (jfr Ef 2:14 ff).

3. Klagovisorna – den djupa smärtan

Namn

På hebreiska kallas boken *Eka* som betyder ”(ack) huru” = de inledande orden i Klagovisorna. I Septuaginta heter boken *Threnoi* som just betyder Klagosånger. GT innehåller många klagosånger: Davids klagosång över Jonatan (2 Sam 1:17–22), Amos klagosång över Israels fall (Amos 5), Hesekiels klagosång över Juda konungahus (Hes 19), över Tyrus (Hes 27) och över Egypten (Hes 32). Men den största och betydelsefullaste är denna klagosång över Juda och Jerusalem.

Uppkomst

Boken själv har ingen uppgift om sin författare. Men när den placerats efter Jeremia – en ”poetisk” bok mitt ibland profeterna – så är det därför att Jeremia betraktades som bokens författare. Den placeringen gjordes redan i Septuaginta (i den hebreiska bibeln hör Klagovisorna till festrullarna), och i Septuagintas förord till Klagovisorna står att ”Jeremia satt gråtande i Jerusalem och sjöng dessa klagosånger, sedan Israel förts bort i fångenskap”.

Klagovisorna har under landsflyktsår varit judarnas andaktsbok. Den föreläses under sorgeshögtiden till minne av templets fall (’Den nionde Av’ firas den nionde dagen av månadens med detta hebreiska namn (juli-augusti). Också i den kristna kyrkan har den haft stor betydelse.

Indelning

Klagovisorna består av fem sånger – varav de fyra första är ”alfabetiska”, dvs skrivna så att versernas begynnelsebokstäver följer ordningen i det hebreiska alfabetet.

1. Klagan över att Juda rike gått under och Jerusalem ödelagts, kap 1.
2. Sorg över att templet lagts i ruiner och gudstjänsten gjorts om intet, kap 2.
3. Jämförelse mellan rikets lyckligare dagar och dess nuvarande förnedring, kap 3.
4. Bekännelse av att folkets synd är orsak till nöden, kap 4.
5. Beskrivning av de bortfördas nöd – och hopp, kap 5.

Förebilder till Kristus

Skildringen av hur profeten lider med och för sitt avfälliga folk är en underbar bild av honom som bar våra smärtor. Det som det klagande Sion säger i 1:12–14 kan i djupaste mening sägas av den lidande Kristus. Jfr också 2:15, 3:14 ff., 30.

4. Predikaren – den förlorade meningen

Namn

Predikaren har fått sitt namn av bokens inledningsord: *Dibre kohälät* som betyder ”Predikarens ord”. Författaren eller i varje fall den som talar i boken kallas alltså ”kohälät”. Det kan betyda ”en som samlar” (sentenser) eller ”en som kallar samman” (människor) eller ”en som predikar i en kahal”, en församling. I Septuaginta kallas boken Ekklesiastes (jfr ekklesia församling).

Indelning	Prolog	1:1–11
	Livet ”under solen”	1:12–7:1
	Vägen till livets mening	7:2–12:8
	Epilog	12:9–14

Betydelse

Märkligt nog föreläses Predikaren vid Lövhyddohögtiden som annars är så präglad av fest och glädje. Under medeltiden (då munkidealet vann insteg i den romerska kyrkan) fann man i Predikaren uttryck för ”hur litet allt världsligt är värt”. Hieronymus läste denna bok för sin väninna, när han ville lära henne att ringakta allt här i världen.

Och idag [1977] är Predikaren kanske en av de mest aktuella bibel-böckerna. Det ger uttryck för hur en modern människa kan känna sig mitt i materiellt överflöd. Som expresident Nixon sade i en TV-intervju: ”Människor tror att meningen med livet finns i rikedom och överflöd och möjlighet att göra som man vill. Allt detta betyder något så länge man inte har det. Men har man det, så finner man: det gav inte livets mening.” Det är detta Predikaren ger uttryck för. ”Därför är denna bok en fyndgruva när det gäller att komma på våglängd med den moderna människan, den ’frustrerade’ och ’alienerade’” (Giertz).

5. Ester – den dramatiska räddningen

Namn

Boken som har sitt namn efter huvudpersonen, en judisk kvinna som hette Hadassa men vars persiska namn var Ester (”stjärna”). Hon blev persisk drottning och spelade en avgörande roll för sitt folk i en kritisk situation. I den hebreiska bibeln står Ester bland ”festrullarna”. Boken föreläses på purimfesten, vars bakgrund den skildrar.

Indelning	Esters upphöjelse	kap 1–2
	Hamans onda planer	kap 3–5
	Mordokajs och folkets räddning	kap 6–10

Förebilder till Kristus

Det kan nog tyckas svårt att finna någon förebild till Kristus i Esters bok. Men när Ester vågar sitt liv för att rädda sitt folk –

då går tankarna till honom som offrade allt ”för att frälsa sitt folk” från deras synder och därmed från allt som hotade dem.

Daniel – det eviga riket

Indelning och innehåll

1. *Daniels historia* kap 1–6

I denna del ges gripande skildringar av Daniels och hans vänners mod. De vågade stå för sin tro – vare sig det gällde att inte oreka sig med kungens mat (kap 2) eller inte tillbedja konungens bildstod (kap 3) eller konungen själv (kap 6). De fick också på olika sätt erfa att Herren var med dem. De tre vännerna blev räddade ur den brinnande ugnen (kap 3), och Daniel blev räddad ur lejongropen (kap 6). De fick också olika slags ”insikt i all slags visdom” och Daniel fick ”förstånd på alla slags drömmar” – något som blev av betydelse när han skulle tolka Nebukadnessars (den assyriske storhärskaren) dröm om de fyra världarikena.

2. *Daniels syner* kap 7–12

Här skildras en rad syner som Daniel själv hade. Av särskilt intresse är skildringen av de fyra djuren i kap 7. Denna syn har nära anknytning till Nebukadnessars dröm om bildstoden i kap 2. Bildstodens olika delar motsvarar de olika djuren och med dessa bilder skildras fyra olika världsvälden som avlöser varandra:

- a. det babyloniska riket
(bildstodens huvud i kap 2 och lejonet i kap 7)
- b. det medisk-persiska riket
(bildstodens bröst och armar i kap 2 och björnen i kap 7)
- c. det grekisk-macedoniska riket
(bildstodens buk och länder i kap 2 och pantern kap 7)
- d. det romerska riket
(bildstodens fötter i kap 2 och djuret med tänder av järn i kap 7)

Men dessa världsriken lämnar slutligen plats för det eviga messiasriket.

Grundtankar och löften

Detta tema i Daniels bok: Människosönens eviga välde – har varit tröst för Guds folk i lidande och trångmål. Det är inte denna världens makter som har sista ordet. Det finns ett rike som inte kan gå under även om det ser ut så. Gripande är den döende Mattatias ord till sina söner: ”Ananias, Asarias och Misael blev för sin tros skull frälsta ur lågorna. Daniel blev på grund av sin oskuld räddad ur lejonets grop. Betänk på detta sätt hur det går släkte efter släkte: ingen som hoppas på Honom dukar under” (1 Mack 2:49ff).

På liknande sätt har trons folk tröstat och styrkt varandra i tider av nöd och förföljelse. Då har ”de svåraste böckerna” – Daniel i GT och Uppenbarelseboken i NT – haft mest att ge.

Och då har de använts rätt – inte som underlag för allehanda spekulationer men som en grund att vila vid, när det ser ut som om allt skulle gå under.

Esra Nehemja – den utlovade befrielsen och det viktiga återuppbyggandet

Namn

Esra bok har sitt namn av huvudpersonen i bokens senare avdelning. Enligt judisk tradition skall Esra ha skrivit boken (som ursprungligen omfattade också Nehemjas bok).

I Nehemjas bok är Nehemja huvudperson i bokens första del (1–7) där han talar i första person.

Indelning och innehåll

Återkomsten under Serubabbel	Esra kap 1–6
Återkomsten under Esra	kap 7–10
Jerusalems återuppbyggnad	Nehemja kap 1–7
Religiös reformation	kap 8–12

Innehåll

Esra och Nehemja skildrar judafolkets historia under tiden närmast efter den stora babyloniska fångenskapen. Tillsammans täcker de en tidsrymd av drygt 100 år (538–433) men de ger ingen sammanhängande skildring utan behandlar endast särskilt betydelsefulla händelser [som all traditionell historieskrivning].

Bibeln berättar inte så mycket [specifikt] om själva fångenskapen (första deportationen 597 – första återvändarna efter 538). Egentligen är det nog riktigare att tala om ”landsförvisningen”, eftersom det inte var fråga om fångenskap i verklig mening. De landsflyktiga hade en viss frihet. De kunde bo i egna hus och ägna sig åt jordbruk och fruktodling eller åt handel och köpenskap. Man har vid utgrävningar funnit handelsavtal och räkenskapsböcker med många israelitiska namn. Detta hindrar dock inte att många kände sig som främlingar. De tänkte med saknad på Jerusalem som de fått lämna i ruiner.

De kunde inte längre samlas till gudstjänst i templet och frambära sina offer. I den situationen koncentrerade man sig på sådant som inte var direkt bundet vid templet. De *heliga skrifterna* studerades med iver i främmande land. *Sabbaten* fick en betydelse som aldrig förr. *Gudstjänsten* blev nu en Ordets gudstjänst präglad av bön och lovsång – så som vi senare känner igen den i synagogans gudstjänst. På det sättet bevarades man från att försvinna i folkhavet.

Till det bidrog också profeternas verksamhet. Av stor betydelse blev ”själasörjaren” *Hesekiel* som talade om hur Herren skulle låta folket återvända, när tiden var inne. Också de senare delen av *Jesaja* bok (kap 40–66) betydde mycket. Den talar om hur väg skall beredas och de landsflyktiga skall

återvända. Även *Daniels* insats blev till välsignelse för folket. Han talade om hur det babyloniska riket skulle gå under. Det dröjde heller inte länge, förrän hans ord besannades. Det babyloniska riket gick snabbt sin undergång till mötes. På dess ruiner byggdes det persiska väldet upp. Perserkonungen Cyrus (i bibeln kallad Kores jfr Jes 45) erövrade Babel 539. Redan året efter utfärdade han ett edikt som innebar att alla landsflyktiga kunde återvända till sitt land. Det är där Esra bok börjar.

Men entusiasmen förbyttes snart i modlöshet. Förhållandet till 'landets folk' – som blandats upp med kolonister från andra länder – blev mycket spänt. Framför allt blev det bittra motsättningar mellan samariterna och de hemvändande judarna. Till det kom missväxt och dyrtid som försvårade uppbyggnadsarbetet. Inflationen har skildrats drastiskt i Haggai 1:6.

Inte minst tack vare profeterna *Haggais* och *Sakarjas* verksamhet tog dock tempelbygget ny fart. År 516 – 70 år efter ödeläggelsen 586 – kunde templet invigas. Serubbabel – som förde folket tillbaka denna första omgång och som var ståthållare när templet uppfördes – har fått ge namn åt detta andra tempel. "Serubbabels tempel" [på engelska *Second Temple*] kunde på inget sätt mäta sig med det gamla Salomos tempel (jfr Esra 3:2) men det blev ändå av stor betydelse för judarna efter exilen.

Det är detta tempel som Herodes den store långt senare bygger om och ut.

Förebilder till Kristus

Esra – som levde i de heliga Skrifterna, som utlade dem för folket och som bad för sitt folk.

Nehemja – som utbad sig att få hjälpa sitt folk, som bar dem på sitt hjärta inför Gud, som byggde muren för att värna om stadens invånare.

Grundtankar

I Neh 10 skildras den förnyelse som ägde rum. Det var egentligen den sjunde och sista förbundsförnyelsen under Gamla Testamentets tid. De "förnyelser" som GT talar om ägde rum a) *vid Sinai*, då folket avfallit, medan Mose befann sig på berget (2 Mos 33:4–6), b) fortfarande *vid Sinai* kort efter den förra förnyelsen (2 Mos 34:10–26), c) *på Moabs hedar*, när man nått gränsen till löfteslandet (5 Mos 29 och 30) d) *vid Sikem* i slutet av Josuas liv (Josua 24:15), e) *i Jerusalem under kung Asa* (1 Kung 15:9–15), 2 Krön 15:12–15, f) *i Jerusalem* genom översteprästen Jojada *under den 7-åriga konung Joas tid* (2 Kung 11:17, 2 Krön 23:16), g) *i Jerusalem under Josias tid* (2 Kung 22 och 23) – en förnyelse "högtidligare och mer storartad och gripande än någon av de föregående" och så h) *i Jerusalem under Nehemjas tid*. "Hela berättelsen om denna förnyelse är framställd med noggrannhet, friskhet och livlighet som vittnar

om en glödande kärlek till Israel och till Herrens sak” (Wirén). Den är en påminnelse om det ständiga behovet av förnyelse.

Krönikeböckerna – den härliga gudstjänsten

Namn

Krönikeböckerna har fått sitt namn av Luther. Han anknöt till Hieronymus omskrivning av sin egen kombination av de hebreiska och grekiska namnen: ”Dagarnas ord” och ”Det som utelämnats”. I Septuaginta kallas de nämligen ”*Paraleipomena*” – det som utelämnats. Frågan är vad som utelämnats. I våra dagars biblar tänks det som regel vara sådant som inte nämnts i Kungaböckerna, men det kan också syfta på den grekiska versionen av Esra som börjar med slutet av Krönikeböckerna.

Indelning

Jerusalems tempeltjänare mitt i Israels folk 1 Krön 1–10
Davids förberedelser av tempelbygget 1 Krön 11–29
Salomos invigning av templet och gudstjänsten 2 Krön 1–9
Jerusalems kungars nit/vårdslöshet med bönen 2 Krön 10–36

Löften och förebilder

1. *Som gäller Kristus.*

Löftet om en ”smorde” av Davids ätt (1 Krön 17:23–27, 2 Krön 6:17, 42, 13:5).

Släkttavlan från Adam genom Abraham och David – som i sin förlängning sträcker sig till Kristus (jfr Luk 3:23–38). ”Den går som en gyllene tråd genom årtusenden”

2. *Som gäller oss.*

Vi får – med David och Salomo – *i gudstjänsten uppleva* glädjen inför Guds ansikte.

Vi får *söka Guds rike och tjäna Herren* i det praktiska livet (jfr 1 Krön 9:19 ff med Apg 6:3, 1 Tim 3:8–13).

De apokryfiska böckerna – de dolda böcker som inte förelästes offentligt i synagogans gudstjänst

Bakgrund

Apokryferna ingick inte i den hebreiska bibeln men oftare med de grekiska översättningarna. De flesta av apokryferna var sannolikt först skrivna på hebreiska men vi känner dem bara i grekisk översättning. Luthers kommentar förklarar varför de aktas annorlunda: ”Apokryferna – det är böcker som inte aktats lika med den heliga Skrift men som dock är goda och nyttiga att läsa”. De läses inte ofta primärt kristologiskt men förmedlar en allmännare livsvisdom, präglad av samtiden.

Eftersom den grekiska bibeln blev den unga kyrkans bibel framför den hebreiska – så snart hedna-kristna kom att dominera församlingarna – har de räknats med sedan äldsta tid. Senare tidars skarpa avgränsning mellan Bibel och inte Bibel fanns inte

från början annat än just de (hebreiska) bibeltexter som erkänts i templet och andra.

Framställningarna har ofta mer av sammanhängande berättande form – jämfört med de äldre bibelböckerna – varför de varit lättare att läsa. Skönlitteraturen och inte minst konsten hämtar flera motiv från dessa berättelser.

Bibel 2000 inkluderar i stort sett de apokryfer som Hieronymus gamla översättning till latin inkluderade (Vulgata) och som också Luther utgick ifrån i sin översättning. Bibel 2000 ger en tillräcklig introduktion, sällan förklarade utifrån kristologiska mönster. Mackarbeerböckerna är mer krigiska och brutala än Kristuslika, en kontrast för eftertanke. Jesus Syraks Vishet är en direkt motsvarighet till Ordspråksboken, om än enklare. Salomos vishet mer berättande. Tobit och Judits berättelser är riktigt spännande. I Bibel 2000 betecknas texterna som ”tillägg till Gamla Testamentet”.

Den apokryfiska litteraturen och sambandet med de äldre texterna är ett område som upptar alltmer av Bibelforskningens intresse.

Översikt över de apokryfer som inkluderats i Bibel 2000

	Jämför omfattningarna
Tobit	14 kap/ 14 sidor
Judit	16 kap/ 16 sidor
Ester enligt den grekiska texten	10 kap/ 12 sidor
Första Mackarbeerboken	16 kap/ 35 sidor
Andra Mackarbeerboken	15 kap/ 26 sidor
Salomos vishet	19 kap/ 20 sidor
Jesus Syraks vishet	51 kap/ 54 sidor
Baruk	5 kap/ 6 sidor
Jeremias brev	1 kap/ 3 sidor
Tillägg till Daniel	6 sidor
Manasses bön	1 sida